

כינוס בין-לאומי בנושא:

נקודת מפנה במלחמת העולם השנייה ובהבנת "הפתרון הסופי"?

ימים שני - חמישי, ד' - ז' בטבת תשע"ג
17-20 בדצמבר 2012

אודיטוריום יד ושם, הר הזיכרון, ירושלים

הכינוס יתקיים בשפות האנגלית והעברית עם תרגום סימולטני

יום שני, ד בטבת תשע"ג (17 בדצמבר 2012)

התכנסות 10:00-09:30

11:30-10:00 מושב פתיחה

יו"ר: בלה גוטמן, מנהלת המכון הבין-לאומי לחקר השואה, יד ושם, ירושלים

דברי פתיחה: אבנר שלו, יושב ראש הנהלת יד ושם, ירושלים

יום טוב עסיס, ראש מכון בן-צבי, ירושלים

דן מכמן, ראש המכון הבין-לאומי לחקר השואה והמופקד על הקתדרה לחקר השואה ע"ש ג'ון ניימן, יד ושם, ירושלים; אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן

הרצאת פתיחה: אנטוני גיימס ביור, פרופ' אורח אוניברסיטת לונדון; אוניברסיטת קנט
החזית המזרחית וההקשר הצבאי, 1941-1942

12:00-11:30 הפסקת קפה

12:45-12:00 מושב ראשון - הדרך לקראת ההצהרות של נובמבר ודצמבר 1942

יו"ר: טוביה פרילינג, המכון לחקר ישראל והציונות במרכז למורשת בן-גוריון, אוניברסיטת בן-גוריון, באר שבע

יהודה באואר, יד ושם; האוניברסיטה העברית, ירושלים

מה הם ידעו - הערכה מחדש: מברק ריגנר

14:00-12:45 הפסקת צהריים

15:15-14:00 מושב שני - הצהרת בעלות-הברית ורישומה

יו"ר: קולט אביטל, יושבת ראש מרכז הארגונים של ניצולי השואה בישראל

פלוראן בראיאר, בית הספר הגבוה ללימודים מתקדמים במדעי החברה (EHESS), פריז
אלו שלא האמינו: על התקבלות הצהרת בעלות-הברית בדצמבר 1942

יאן לאניצ'ק, אוניברסיטת ניו סאות' וויילס, סידני

צ'כוסלובקיה והצהרת בעלות הברית מיום 17 בדצמבר 1942

דיון

15:45-15:15 הפסקת קפה

17:00-15:45 מושב שלישי - ההצהרות וההכרזות: אלו מסרים הן העבירו?

יו"ר: יעל נידם-אורביטו, יד ושם; האוניברסיטה העברית, ירושלים

דינה פורת, יד ושם, ירושלים; אוניברסיטת תל-אביב

הכרזת הסוכנות היהודית מיום 23 בנובמבר 1942 וחשיבותה - התבוננות מחדשת

פול אושה, המכון האוסטרלי לחקר השואה ורצח-עם, מכללת רוזנבק, סידני

פיוס ה-12, הוותיקן והציווי המוסרי לעשות טוב - חג המולד 1942

דיון

יום שלישי, ה בטבת תשע"ג (18 בדצמבר 2012)

10:45-09:00 מושב רביעי - הבנה ומציאות

יו"ר: דוד זילברקלנג, יד ושם; האוניברסיטה העברית, ירושלים

יואל זיסנווין, יד ושם, ירושלים

קהילת המודיעין והשואה: האם היה דצמבר 1942 נקודת מפנה?

ג'רלד שטיינאכר, אוניברסיטת נברסקה-לינקולן

הצלב האדום והשואה: השנים 1942 ו-1944 כנקודות מפנה בהתערבות על בסיס הומניטארי

לסלו קרשאי, אוניברסיטת סגד

השואה בראי העיתונות ההונגרית ב-1942

דיון

11:15-10:45 הפסקת קפה

13:00-11:15 מושב חמישי - בעיית ההבנה בזמן-אמת

יו"ר: דליה עופר, האוניברסיטה העברית, ירושלים

שלמה אהרונוסון, האוניברסיטה העברית, ירושלים

זירות המלחמה של בעלות הברית ברחבי העולם בסוף שנת 1942 וגורל היהודים

יורגן מתיאוס, המוזיאון של ארצות-הברית לזכר השואה, וושינגטון

הראייה לאחר מעשה כמטשטשת: תפיסות יהודיות מוקדמות של רצח המוני מאורגן וההבנה של "הפתרון הסופי" לאחר המלחמה

עומר בום, אוניברסיטת אריזונה, טוסון

בין היסטוריה לשמועה: השואה בנרטיבים המרוקניים הלאומיים

דיון

14:15-13:00 הפסקת צהריים

15:30-14:15 מושב שישי - איטלקים וגרמנים בזירת צפון-אפריקה

יו"ר: יעקב יניב, מנכ"ל יד יצחק בן-צבי, ירושלים

פטריק ברנהרד, המכון ללימודים מתקדמים (FRIAS), אוניברסיטת פרייבורג

בצלו של קרב אל עלמיין: פשעי מלחמה איטלקיים ורדיפות היהודים בצפון אפריקה בהקשר של "הפתרון הסופי" באירופה

יוסי בריל, מכון בן-צבי, ירושלים

רגעים אחרונים: הימים האחרונים של קצינים גרמניים בתוניסיה במלחמת העולם השנייה

דיון

16:00-15:30 הפסקת קפה

17:15-16:00 מושב שביעי - זירת צפון-אפריקה: "מבצע לפיד" והשלכותיו

יו"ר: בת-ציון עראקי קלורמן, האוניברסיטה הפתוחה, רעננה

מאיר זמיר, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע

הקשרים הסודיים של סולטן מרוקו עם גרמניה לאחר "מבצע לפיד" ומעורבותו של המופתי חאגי אמין אל חוסייני

מיכל בן-יעקב, מכללת אפרתה, ירושלים

מתי הייתה נקודת המפנה? הצהרות רשמיות של הקונגרס היהודי האמריקני לאחר "מבצע לפיד"

דיון

יום רביעי, 19 בדצמבר (1942)

10:45–09:00 **מושב שמיני - יהדות צפון אפריקה בעקבות "מבצע לפיד"**

יו"ר: **תומאס ה. גולדברג**, סגן שגירה, שגרירות ארצות-הברית, תל אביב

פיליפו פטרוצ'י, אוניברסיטת קליירי

ההשפעה ארוכת הטווח של וישי והזוועות החדשות של הנאציזם: האתגרים הקיומיים של יהודי צפון אפריקה בשלהי 1942

עמנואל דבונו, המרכז להיסטוריה חברתית של המאה העשרים, פריז

קשיי השיקום של צו כרמיה (8 בנובמבר 1942 - 20 באוקטובר 1943)

חיים סעדון, מכון בן-צבי, ירושלים; האוניברסיטה הפתוחה, רעננה

מנהיגים יהודים בצפון אפריקה במהלך "מבצע לפיד" ולאחריו: מה הם הבינו, מה הם עשו?

דיון

11:15–10:45 הפסקת קפה

13:00–11:15 **מושב תשיעי - השלכת המפנה בצפון אפריקה על צרפת**

יו"ר: **חגי ארליך**, אוניברסיטת תל-אביב; האוניברסיטה הפתוחה, רעננה

סיימון אפשטיין, האוניברסיטה העברית, ירושלים

ארבעים הימים של האדמירל דרלן: ההשפעה של הקטקליזם באלג'יר על משטר וישי (נובמבר-דצמבר 1942)

אלן מישל, הוצאה לאור "אלקנה", ירושלים

השתלטות הצבא הגרמני על דרום צרפת בנובמבר 1942: ההייתה זו נקודת מפנה בגורל היהודים באיזור וישי בצרפת או לאו?

לודיווין ברוץ', אוניברסיטת לונדון

סופה של המסילה? פלישת בעלות הברית, גירושי היהודים והרכבת הצרפתית בשנת 1942

דיון

14:15–13:00 הפסקת צהריים

15:30–14:15 **מושב עשירי - החזית המזרחית**

יו"ר: **קונרד קוויט**, אוניברסיטת סידיני

קיריל פפרמן, המרכז הרוסי לחקר השואה, מוסקוה

האם הייתה סטלינגרד בתודעה? תמורות במדיניות האנטי-יהודית של הגרמנים בצפון קווקז, 22 בנובמבר 1942 - 31 בדצמבר 1942

ויקטוריה סוקובאטה, האוניברסיטה הלאומית קאראז'ין, חרקוב

השואה באזור חרקוב ויחסם של המקומיים ושל השלטונות הסובייטיים ל"פתרון הסופי"

דיון

16:00–15:30 הפסקת קפה

17:15–16:00 **מושב אחד-עשר - הקרנת הסרט אפוקליפסה: מלחמת העולם השנייה - חלק ה, 1942–1943**

(סרט טלוויזיה תיעודי, צרפת 2009; בימוי: איזבל קלרק, ז'אן-לואי גווילאוד, הנרי דה טורן, דניאל קוסטלי; 52 דקות; באנגלית)

דברי מבוא: **טוביאס אברכט**, עמית מחקר, יד ושם, ירושלים

יום חמישי, 2 בטבת תשע"ג (20 בדצמבר 2012)

10:45–09:00 **מושב שנים-עשר - התמורות במלחמה וההצהרות: השתקפותן בכתביהם של יהודים תחת השלטון הנאצי**

יו"ר: **חוזי דרייפוס**, יד ושם, ירושלים; אוניברסיטת תל-אביב

ויטולד מדיקובסקי, יד ושם, ירושלים

השתקפות החדשות על תבוסות גרמניות והצהרות רשמיות על מבצע הרצח ההמוני של היהודים בסוף 1942 בכתביהם של יהודי פולין תחת הכיבוש הגרמני

יצחק הרשקוביץ, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן

תגובות של מחנכים ורבנים לשמועות ולהתפתחויות במהלך מלחמת העולם השנייה בכלל ובסוף שנת 1942 בפרט

דיון

11:15–10:45 הפסקת קפה

13:00–11:15 **מושב שלושה-עשר - ידע, הבנה ורישומם: היבטים נוספים**

יו"ר: **רוב רוזט**, יד ושם, ירושלים

זוהר שגב, אוניברסיטת חיפה

מה ידע הקונגרס היהודי העולמי על גורל יהדות אירופה בשלהי 1942? מקורות ופרשנויות

פיטר סטקיייוויץ', המוזיאון הלאומי באושוויץ, אושוויינצ'ים

השמדת יהודים באושוויץ בדיווחי תנועת ההתנגדות הפולנית

יונתן גולדשטיין, אוניברסיטת ווסט-ג'ורג'יה

יהדות מנילה בשנת 1942: מניצולים לקורבנות

דיון

14:15–13:00 הפסקת צהריים

15:45–14:15 **מושב סיכום**

יו"ר: **דינה פורת**, יד ושם; אוניברסיטת תל-אביב

הרצאת סיום: **גרהארד ויינברג**, פרופסור אמריטוס, אוניברסיטת צפון קרוליינה בצ'פיל היל *מתבוסת בעלות-הברית לניצחון בעלות-הברית; משואה עולמית לשואה מוגבלת*

דברי סיכום: **דינה פורת**, ההיסטוריונית הראשית של יד ושם, ירושלים; מרכז קנטור, אוניברסיטת תל-אביב

חיים סעדון, מנהל מרכז תיעוד יהדות צפון אפריקה במלחמת העולם השנייה, מכון בן-צבי, ירושלים;

האוניברסיטה הפתוחה, רעננה

אל דמי דרמי !
זעמת השבר והזעם של כנסת ישראל בארץ ישראל

ידי המלחמה הנצא הנאצית לנציא את הצפויים איל אפוד. מבני למחנת גיטו גודרי היל ובעקבות דמיס ונבולת דמיס נצאח אלניו אלוכיס ישראליס יל הדנוים : "תמלוטי", "דעיבאני סן תומי", ויודי ישראלי. ענידו אטמה לתומה. אשר כהם כהם תפודי כפודת השוקת לתמי התמיים שלה. אלת ודנו השצונוים לתצלת תמי בבת הדיקת טנצאטריה כמיניסטריון תדתי של אצות הברית כי כעץ שורר את הרידן מדאנת ירנמסם גודנו ילודנו לעלה— יצא וילדים כפצאלי הודיק וייפאטו מדי כל הענינים כפצוים.

את אלשים עופרים בני עפנו כצכאנת בנות הברית

הכינוס מתקיים בתמיכתם הנדיבה של

מרכז גרטנר לכינוסים בין-לאומיים בנושא השואה

קרן גוטוירט

מכון בן-צבי, המרכז לתיעוד יהדות צפון אפריקה

במלחמת העולם השנייה (בתמיכת ועידת התיבועות)

הכרות רבני ארץ ישראל בכינוס המיוחד כעסע כאלו חוקת דקם ישראלי אשר כ יא חמה לעוררים בימים אופי הרב עפצו. האומת, מאת אלני ישראל כמדנת פולין ונו אירומת הנאצית מוכלים ככאן לטבה פלי ותי כמטיים לעניו אורדים וקטי וישישים ככב לעניו כרומם עמלי ישראל ככמרים ומדעיים ו ארדו ותכנת נודי התירת נצחמה. אלוים. דנות ו שות של רכבת איתו כדנעות כילי כרת א שלא כם כמיהם כבוררים, מאת קיולת כדו השארת ישראל מבגרי התירת הנאצית מאת ו ככר תומ. ריק ארדים כפצויים כשמיים איתו ו כטיים כפצויה. ודע כעכס היתו היתו חרבו הו ראת — כנאכצו ומקסילו כירדשילם קדי חוקת רבני ארץ המדנת. כיתר עם רבמי פולית הו ילודים קול קשנמם ככב רבמי חקטיים אליו הו פול. ונגו כמריים את יום תריכטי, כיג כמלי. צום כדול ונאכל ככב כליי כארץ ישראל כמלי הו כרבינו כרניס פולנים. ככאצין ישראלי אן כמי כם על כישול כלאמת. כיום ת נשפלים ככאר הו ככבני על עס ר וני כרת ישראל כי כמלי כר

